

Lp. õiguskantsler Ülle Madise

17. detsember 2021

30 aastat on kestnud omandireform, mille haavad pole sundüürnike seas tänaseni kinni kasvanud. 13.06.1991 võeti vastu omandireformi aluste seaduse (ORAS) esimene variant. Seadust on ligikaudu nelikümmend korda parandatud, kuid ükski parandus pole tehtud sundüürnikele soodsas suunas.

Vabariigi Valitsuse poolt omandireformi lahendamata küsimuste määratlemiseks ja analüüsiks loodud valitsuskomisjoni (2016–2019) andmeil kaotas reformi tulemusena oma kodu ligi 70 000 inimest. Tagastati 5143 maja, kus oli 57 050 tagastatud aadressi/korterinumbrit. On teada 31 170 tagastatud aadressiga seotud isikunime. Neist 19 994 isikut, kelle kontaktandmed on täna teada. 10 597, kes elasid neil aadressidel tagastamise ajal, on surnud. Need olid komisjoni töö tulemusel valminud sundüürnike andmebaasi andmed. Riik pole sundüürnikele kodu kaotust kompenseerinud. Sundüürnikud on ainus grupp Eestis, kes omandireformi tõttu oma seaduslikust elamispiinnast ilma jäeti ja enamikul juhtudest eriti jõhkral viisil kodust välja aeti.

Lp. õiguskantsler!

2019. a lõpus tellis Jüri Ratase valitsus 191 000 euro eest Tallinna Ülikoolilt uurimistöö „Omandireformi sotsiaalsed ja õiguslikud mõjud“, mis valmis 2021. aasta jaanuaris. Uurimus jõudis karmi järelduseni: „Omandireform on oma olemuselt ülekohtune ja sundüürnikele tehti selle läbiviimise käigus liiga.“

Teadustöö käigus tehtud avaliku arvamuse uuring näitas, et üle 70% Eesti elanikest leiab, et sundüürnikke koheldi omandireformi käigus ebaõiglaselt.

Kuigi ORAS §2 lg2 ütleb, et reformi käigus ei tohi sündida uut ülekohtu, siis teadustöö järeldused kinnitavad, et ebaõiglus üürnike suhtes siiski sündis. See on riiklikul tasemel tehtud järeldus reformi ülekohtu kohta, mida valitsus pole protestinud. Seega seadust pole (ORAS) pole täidetud.

Omandireformis ebaõiglaselt koheldud inimeste esindus ootab Teie hinnangut olukorrale. Need inimesed said elamispinna tol ajal kehtinud seaduste põhjal, olles orderi alusel elamispinna valdajad, mitte üürnikud.

Vajame Teie arvamust neljandasse aastakümnesse astunud ja seni lõpetamata omandireformi hetkeseisu kohta. Kas õiguskantsler peab Eesti Vabariigi kodanike massilist seadusevastast kodudest välja tõstmist õigeks? Kas saab sellise ajaloolise taagaga Eesti Vabariiki pidada õigusriigiks? Palume kirjalikku vastust.

Eesti Üürnike Liit

vanem nõunik Vello Rekkaro, juhatuse liikmed Thea Grepp, Heimar Lenk

